

Helse – og omsorgsdepartementet

Vår ref:
24/01076-2**Saksbehandler:**
Hilde Silkoset**Dato:**
10. januar 2025

Svar på høring - Endringer i helsetilsynsloven mv. og opphevelse av lov om statens undersøkelseskommissjon - ny meldeordning

Barneombudet viser til departementets høring om endringer i helsetilsynsloven mv. og opphevelse av lov om statens undersøkelseskommissjon - ny meldeordning. Vi benytter anledningen til å komme med innspill.

Betydningen av et uavhengig undersøkelsesorgan

Barn og ungdom er en sårbar gruppe som ofte er avhengig av de voksne rundt seg for å få oppfylt rettighetene sine og for å få den hjelpen de trenger. De har heller ikke de samme forutsetningene som voksne til å forstå eller protestere mot eventuelle feil i møte med helse- og omsorgstjenestene, eller å kunne vurdere om hjelpen de blir tilbudt er god og tilstrekkelig.

Siden oppstarten i 2019 har statens undersøkelseskommissjon (Ukom) undersøkt og utarbeidet rapporter om flere alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten hvor barn og ungdom har vært involvert. Når uønskede eller alvorlige hendelser oppstår er det viktig å finne årsakene til hvorfor det gikk galt og å ta lærdom av det, så det ikke skjer igjen. Etter vårt syn har Ukom med sitt arbeid bidratt til å utgjøre en betydelig forskjell for barns rettssikkerhet, pasientsikkerhet og krav på helsehjelp. Vår oppfatning er derfor at det fortsatt er et stort behov for et nasjonalt uavhengig organ som står fritt til å undersøke uønskede hendelser i alle deler av helse- og omsorgstjenesten.

Oppsummering av barneombudets innspill

Barneombudet er bekymret for om sammenslåing av statens helsetilsyn og undersøkelseskommissjonen for helse- og omsorgstjenesten (Ukom) vil føre til at barns rettssikkerhet, pasientsikkerhet og krav på hjelp blir svekket. Bekymringen er knyttet til punktene under og begrunnet i høringssvaret.

Torggata 2-4,
0181 OsloPostboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

- Avvikling av en sanksjonsfri ordning kan føre til svekket læring og dermed fare for gjentagelse
- Det er uheldig at pasienter, brukere og pårørende mister muligheten til å varsle i den nye meldeordningen
- Barneombudet stiller spørsmål ved hvorfor man ønsker å legge ned Ukom samtidig som det opprettes nye uavhengige undersøkelsesordninger
- Ukom sitt arbeid bør evalueres før en eventuell sammenslåing

Barneombudet er bekymret for forslaget om sammenslåing av statens helsetilsyn og undersøkelseskommissjonen for helse- og omsorgstjenesten (Ukom)

Vi mener det er viktig at det finnes et nasjonalt uavhengig organ som undersøker alvorlige hendelser på tvers av nivåer og sektorer, fritt for sanksjonsmyndighet overfor berørte aktører. Slik vi forstår forslaget, videreføres ikke det uavhengige og sanksjonsfrie undersøkelsesorganet ved en sammenslåing av Ukom og helsetilsynet.

Ukom har til oppgave å bidra til læring av alvorlige hendelser i helse- og omsorgssektoren. Arbeidet er basert på prinsippene om åpenhet, uavhengighet, taushetsplikt og sanksjonsfrihet. Dette er viktige prinsipper for å muliggjøre undersøkelser av alvorlige hendelser og å kunne lære av dem.

Avvikling av en sanksjonsfri ordning medfører risiko for svekket læring

Slik vi forstår forslaget vil en sammenslåing ikke kunne garantere sanksjonsfrihet. Det betyr at informantene ikke er sikret å kunne uttale seg fritt når noe har gått galt, og en risikerer at opplysninger blir delt med arbeidsgiver, politi eller tilsynsmyndigheter. Viktig informasjon i forbindelse med undersøkelser kan dermed utebli og læringspotensialet kan bli svekket.

Pasienters, brukeres og pårørendes muligheter til å melde fra

Ukom er tydelig på at alle kan melde fra til dem om uønskede hendelser. I det nye forslaget fra departementet vil ikke pasienter/ brukere eller pårørende få den samme retten til å melde fra som de har i dag, og det fremgår av forslaget at det skal være et virksamhetsperspektiv i den nye meldeordningen. Vi er kjent med at flere av de alvorlige hendelsene som Ukom har undersøkt *kun* har vært meldt av pasient/ bruker eller pårørende og som tidligere nevnt at flere av Ukom sine rapporter har involvert barn og ungdom. Barn og unge er ofte avhengig av at pårørende eller andre nærstående varsler på deres vegne hvis de blir utsatt for uønskede hendelser. Det er bekymringsfullt hvis pårørende ikke får mulighet til å kunne melde fra i den nye meldeordningen på vegne av mindreårige barn.

Inkonsekvent å legge ned Ukom samtidig som det opprettes nye uavhengige undersøkelsesordninger

Barneombudet stiler seg undrende til at departementet foreslår å legge ned Ukom samtidig som det opprettes nye uavhengige undersøkelsesordninger på andre områder. Vi forstår det slik at opprettelsen av partnerdrapskommissjonen langt på vei er tuftet på samme modell som Ukom. Videre er det nylig etablert en undersøkelsesordning for drap og andre alvorlige saker om vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn som er underlagt statens helsetilsyn. Etter vårt syn fremstår

dette som inkonsekvent og vi skulle gjerne sett en tydeligere retning for nasjonalt sikkerhetsarbeid på tvers av helse- og omsorgstjenestene.

Ukom sitt arbeid bør evalueres

Vårt inntrykk er at Ukom i sin relativt korte virketid har vært en stor bidragsyter til å avdekke alvorlige hendelser og belyst områder i helse- og omsorgssektoren hvor pasientsikkerheten er truet, slik at praksis har blitt forbedret. Vi hadde derfor sett det som hensiktsmessig at det ble gjort en evaluering av arbeidet til Ukom så langt for å se hvilken effekt det har hatt, før en eventuell nedleggelse/sammenslåing.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Hilde Silkoset
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.